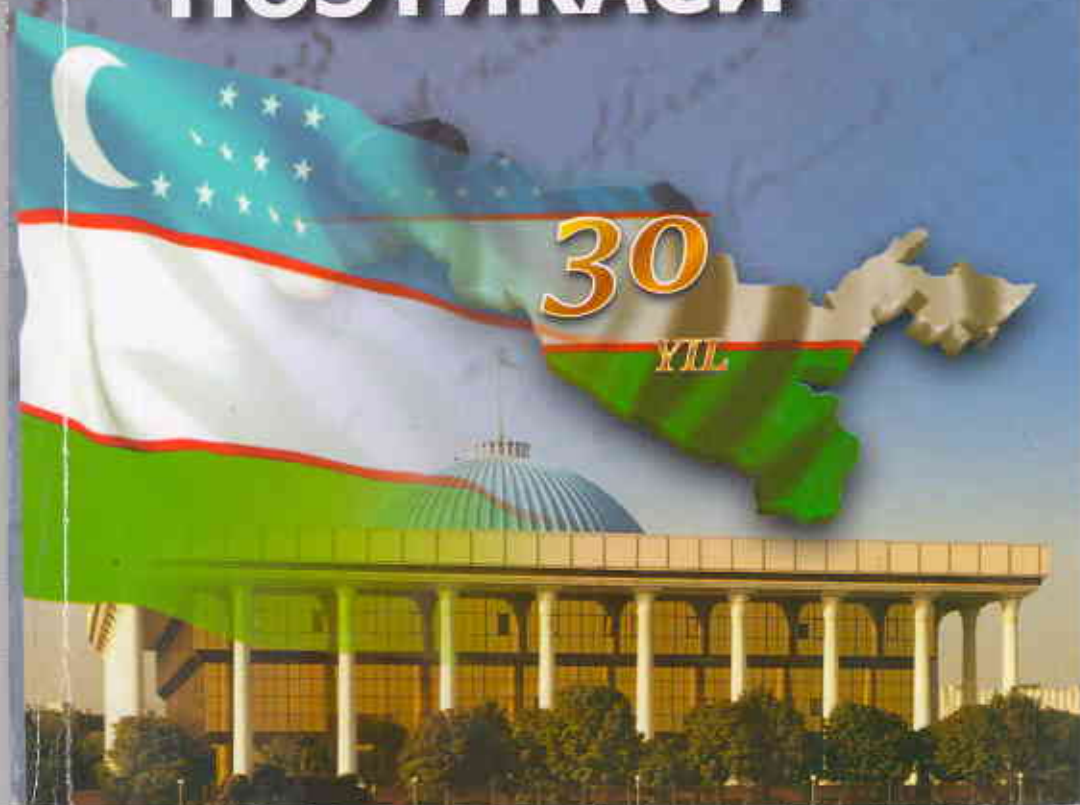

ИСЛОМЖОН ЁҚУБОВ

**МУСТАҚИЛЛИК
ДАВРИ ЎЗБЕК
РОМАНЛАРИ
ПОЭТИКАСИ**

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ

НИЗОМИЙ НОМИДАГИ ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ПЕДАГОГИКА
УНИВЕРСИТЕТИ

ИСЛОМЖОН ЁҚУБОВ

**МУСТАҚИЛЛИК ДАВРИ
ЎЗБЕК РОМАНЛАРИ
ПОЭТИКАСИ**

Монография

Тошкент
“Nurafshon business”
2021

821.512.133.09
83.3(5Ў)

Ё 93 Ёкубов, Исломжон.

Мустақиллик даври ўзбек романлари поэтикаси [Матн] : монография / И. Ёкубов. – Тошкент: "Nurafshon business", 2021. – 336 б.

ISBN 978-9943-6687-7-5

УЎК: 821.512.133.09
КБК: 83.3(5Ў)

Ушбу монография филология фанлари доктори Исломжон Ёкубовнинг кўп йиллик илмий-ижодий изланишлари натижасида юзага келган бўлиб, унда Мустақиллик даври ўзбек романларидаги поэтик янгиланишлар ва уларнинг юзага келишига таъсир этган омиллар жорий адабий жараён контексти ва жаҳон адабиёти аспектида яхлит назарий қараш ва тасавуурлар ҳосиласи сифатида ойдинлаштирилган, ҳаётий-эстетик асослари кўрсатилган.

XX асрнинг кейинги ўн йиллиги ва XXI аср ўзбек романчилиги бадий-ияти янгилаinishига сезиларли таъсир этган романлар поэтикаси ўзбек ва жаҳон адабиётидаги аналоглари билан қийсалangan. Монографияда мустақиллик даври ўзбек романлари поэтикасида кузатилувчи бадий синкретизм, семантик қатлам эсселашувчи, жанр модификацияси, бадийлик модуллари, эпик баён йўсинлари, образ яратиш жараёнларининг янгилаinish тамойиллари миллий айбана-лар ва жаҳон романчилиги тажрибалари асосида илмий-эстетик жиҳатдан умумлаштирилган.

Маъвд муҳаррир:

ҚОЗОҚБОЙ ЙЎЛДОШЕВ,

педагогика фанлари доктори, профессор

Тахризчилар:

УМАРАЛИ НОРМАТОВ,

филология фанлари доктори, профессор

ҲАМИДУЛЛА БОЛТАБОВЕВ,

филология фанлари доктори, профессор

Монография Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети Илмий-техник кенгашининг 2021 йил 29 январдаги 1-сонли қарори билан нашрга тавсия этилган.

ISBN 978-9943-6687-7-5

© Исломжон Ёкубов, 2021.

© Nurafshon business, 2021.

КИРИШ

Поэтика, яъни сўз санъати ҳақидаги фанни адабиёт назарияси маъносида тушуниш анъанаси антик даврларда юзага келган. XX аср ўргаларига келиб эса, поэтика жаҳон адабиёт-шунослигида бадий асар тили ва ифода тизими ҳақидаги фан сифатида шаклланиб, формал ва социологик мактабларда адабий асарнинг қурилиш усуллари ҳамда уни ташкил этувчи унсурларнинг функциялари, поэтик ифода воситалари системаси ҳақидаги таълимот сифатида талқин қилинган. Чунки тадқиқот объекти қайси жиҳатдан ўрганилиши мақсад қилинса, эътибор қаратиш зарур бўлган масалалар ва ёндашув усуллари ҳам шунга мувофиқ тарзда танланади ҳамда шу нуқтаи назардан дунё адабиётшунослигида назарий, хусусий ва тарихий поэтика соҳалари фарқланади.

Бинобарин, *мустақиллик даври ўзбек романлари поэтикаси дейилганда, адабий-тарихий жараённинг муайян макон ва замон кесимида нашр қилинган шу жанрга мансуб асарларнинг қурилишига хос умумий хусусиятлар, бадий усул ва воситалар тизими назарда тутилади.*

Жаҳон илмий назарий тафаккурининг кейинги юз йиллик тараққиётида кузатилган сўз санъати назарияси ҳақидаги қарашларга кўра, поэтикада адабий асарнинг қурилиш усуллари билан боғлиқ кенг қўламли масалалар ўрганилмоқда. Формал мактаб вакиллари поэтикани бадий асар сюжетининг қурилиш усуллари, тил ва нутқ услубий кўринишлари, шеър композицияси, ритм ва метрика, структура, шеъринг синтаксис, поэтик интонация йўсинларида талқин қилган бўлсалар, социологик мактаб назарийчиси М.М.Бахтин уни “Бадий асар нима? Унинг структураси қандай бўлиши ва қайси унсурлардан ташкил топиши лозим? Бу унсурларнинг функциялари нималардан иборат? Жанр, услуб, сюжет, мав-